

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum oporteat calumniosos reprimere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

per se est dicere conuictum, uel contumeliam: & hoc est peccatum mortale non minus quam furtum, uel rapina. Non enim homo minus amat suum honorem, quam rem possessam. Si uero aliquis uerbum conuicti, uel contumeliam alteri dixerit, non tam animo de honorandis, sed forte propter contumeliam, uel propter aliquam iniuriam, non dicit conuictum, uel contumeliam formaliter, & per se, sed per accidens, & materialiter, in quantum dicit id, quod potest esse conuictum, uel contumelia. Unde hoc potest esse quandoque peccatum ueniale, quandoque autem absque omni peccato. In quo tamen necessaria est discretio, ut moderate homo talibus uerbis utatur, quia potest esse ita graue conuictum, quod per incautam prolatum auferret honorem eius, contra quem proferretur: & tunc potest homo peccare mortaliter, etiam si non intendere dehonorationem alterius. Sicut etiam si aliquis incaute alium ex ludu peccatis grauius laedat, culpa non caret.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ad eutropiam pertinet dicere aliquod leue conuictum, non ad dehonorationem, uel ad contristationem eius, in quem dicitur, sed magis causa delectationis, & iocunditatis. Hoc potest esse sine peccato, si debita circumspectio obseruetur. Si uero aliquis non reformidet contristare eum, in quem proferitur huiusmodi iocosum conuictum, dummodo alius risum excitet, hoc est inuoluntarium, ut ibidem dicitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut licitum est aliquem uerberare, uel in rebus damnificare causa disciplinae: ita etiam & causa disciplinae potest aliquis alteri, quem debet corrigere, uerbum aliquod conuictiofum dicere. Et hoc modo Dominus discipulos uocauit stultos: & Apostolus Galatas insensatos. Tamen, sicut dicit Augustinus, in libro de sermone Domini in monte, raro, & ex magna necessitate oburgationes sunt adhibende, in quibus non nobis, sed ut Domino seruiatur, infertur.

AD TERTIUM dicendum, quod cum peccatum conuicti, uel contumeliam ex animo dicentis dependeat, potest contingere, quod sit peccatum ueniale, si sit leue conuictum, non multum hominem dehonorens, & proferatur ex aliqua animi leuitate, uel ex leuitate abique firmo proposito aliquem dehonorestandi, pura cum aliquis intendit aliquem per huiusmodi uerbum leuiter contristare.

Quaest. septima
de uerbo conuicti
et contumeliam
sibi illatas
sustinere.

ARTICULVS III.

Utrum aliquis debeat contumelias sibi illatas sustinere.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod aliquis non debeat contumelias sibi illatas sustinere. Qui enim sustinet contumeliam sibi illatam, audaciam nutrit conuictantis: sed hoc non est faciendum. ergo homo non debet sustinere contumeliam sibi illatam, sed magis conuictanti respondere.

¶ 2. Præter. Homo debet plus se dila-

gere, quam alium: sed aliquis non debet sustinere, quod alteri conuictum inferatur. unde dicitur Pro uer. 26. Qui imponit stulto silentium, iras mitigat. ergo etiam aliquis non debet sustinere contumelias illatas sibi.

¶ 3. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

SED CONTRA est, quod dicitur in Psal. 37. Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt uanitates. & postea subdit. Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum.

RESPON. Dicendum, quod si cut patientia necessaria est in his, quæ contra nos fiunt, ita etiam in his, quæ contra nos dicuntur. Precepta autem patientiæ in his, quæ contra nos fiunt, sunt in præparatione, animi habenda, sicut Augustinus in libro de sermone Domini in monte, exponit illud præceptum Domini, Si quis percusserit te in una maxilla, prebe ei & aliam, ut scilicet homo sit paratus hoc facere, si opus fuerit. Non tam semper tenetur facere actus, quia nec ipse Dominus hoc fecit, sed cum suscepisset alapam, dixit. Quid me cædis, ut habetur Ioannis 18. Et ideo etiam circa uerba contumeliosa, quæ contra nos dicuntur, est idem intelligendum. Tenemur enim habere animum paratum ad contumelias tolerandas, si expediens fuerit. Quandoque tamen oportet ut contumeliam illatam repellamus, maxime propter duo. Primum quidem propter bonum eius, qui contumeliam infert, ut uidelicet eius audacia reprimatur, & de cetero talia non attentet, secundum illud Pro uer. 27. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens uideatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias nobis illatas. Unde Gregorius dicit super Ezech. homil. nona. Hi, quorum uita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi uerba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant: & ita in prauis moribus remanentes, bene uiuere contemnant.

¶ 4. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 5. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 6. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne ei sapiens efficiaris. Qui primo uult uti præcepto, attendat intra se, si ad hoc mouetur ex charitate fraterna, qua malum proximi tolerare non potest, ut scilicet se sapientem reputet: an mouetur potius, ut ipse respondens, sapiens uideatur aut bonus, aut non malus, &c. Si enim non propter proximi charitatem respondet, frustra se illa auctoritate excusat. Et quo pacto iactat se aliquis fraterna charitate moueri ad respondendum, qui multa alia mala eiusdem proximi, & forte grauiora nouit, neccurat ei subuenire. Qui autem tanta se non flagrare charitate cognoscit, manifeste tacet, ne & ipse peccet, respondendo optime sibi consulit.

¶ 7. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 8. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 9. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 10. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

¶ 11. Præter. Non licet alicui uindicare seipsum, secundum illud. Mihi uindictam, & ego retribuam: sed aliquis non resistendo contumelie, se uindicat, secundum illud Chrysostr. Si uindicare uis, file, & tunc estam ei dedisti plagam: ergo aliquis non debet silentio sustinere uerba contumeliosa, sed magis respondere.

Homil. 43. in Mattheo. circa medium habetur ad eum. Et homil. 85. in eod. die. 10. 2.

Lib. 1. ca. 24. 35. & 36. 10. mo 4.

Homil. 9. in Ezech. circa medium.

debet abundantior esse iustitia, modus factioris humilitatis datus est: & idcirco ad petitionem ueniam modum restitutionis determinauit. Est namque in petitione ueniam maxima hominis, a quo petitur honoratio. Doctores autem dicentes teneri hominem ad ueniam petendam, exponendi sunt, quando non potest aliter restitutionem facere. Vnde S. Tho. superius in questione 72. artic. 2. ad tertium, dicit, quod restitutio honoris ablati per contumeliam, fit per exhibitionem reuerentiae. Satisfactio ergo est in praecipuo, non modus satisfaciendi. Et haec etiam pro 4. 72. q. ar. iustificant.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quod audaciam conuulsiatis contumeliosi debet aliquis moderate reprimere. scilicet propter officium charitatis, non propter cupiditatem priuati honoris. Vnde dicitur Proverb. 26. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne ei similibus efficiaris.

AD SECUNDVM dicendum, quod in hoc, quod aliquis alienas contumelias reprimat, non ita timetur cupiditas priuati honoris, sicut cum aliquis repellit contumelias proprias: magis autem uidetur hoc procedere ex charitatis affectu.

AD TERTIVM dicendum, quod si aliquis hoc animo faceret, ut tacendo contumeliantem ad iracundiam prouocaret, hoc pertineret ad uindictam. Sed si aliquis taceat, uolens dare locum irae, hoc est laudabile. Vnde dicitur Eccle. 8. Non litiges cum homine linguato, & non struas in ignem illius ligna.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum contumelia oriatur ex ira.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod contumelia non oriatur ex ira, quia dicitur Proverb. 11. Vbi superbia, ibi contumelia: sed ira est uitium distinctum a superbia, ergo contumelia non oritur ex ira. ¶ 2. Praet. Proverb. 20. dicitur. Omnes stulti miscetur contumeliosis: sed stultitia est uitium oppositum sapientiae, ut supra habitum est: ira autem opponitur mansuetudini, ergo contumelia non oritur ex ira. ¶ 3. Praet. Nullum peccatum diminuitur ex sua causa: sed peccatum contumeliae diminuitur, si ex ira proferatur: grauius. n. peccat qui ex odio contumeliam infert, quam qui ex ira, ergo contumelia non oritur ex ira.

SED CONTRA est, quod Gregorius 31. Moralium dicit, quod ex ira oriuntur contumeliae.

RESPON. Dicendum, quod cum unum peccatum possit ex diuersis oriri, ex illo tamen dicitur principalius habere originem, ex quo frequentius procedere consuevit propter propinquitatem ad finem ipsius. Contumelia autem magnam habet propinquitatem ad finem irae, qui est uindicta. Nulla. n. uindicta est irato magis in promptu, quam inferre contumeliam alteri: & ideo contumelia maxime oritur ex ira.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod contumelia non ordinatur ad finem superbiae, qui est celsitudo: & ideo non directe contumelia oritur ex superbia. Disponit tamen superbia ad contumeliam, in quantum illi, qui se superiores aestimant, facilius alios contemnunt & iniurias eis irrogant. Facilius enim irascuntur, utpote reputantes indignum quicquid contra eorum uoluntatem agitur.

AD SECUNDVM dicendum, quod secundum Philosophum in 7. Ethicorum, ira non perfecte audit rationem. Et sic iratus patitur rationis defectum, in quo conuenit cum stultitia. Et propter hoc ex stultitia oritur contumelia secundum affinitatem, quam habet cum ira.

AD TERTIVM dicendum, quod secundum Philosophum in 2. Rhetoric. iratus intendit manifestam offensam, quod non curat odians. Et ideo contumelia,

Infr. q. 73. ar. 1. q. ad 3. & q. 158. ar. 7. cor.
q. 46. ar. 1.
Lib. 31. c. 31. a medi.

que importat manifestam iniuriam, magis ad iram, quam ad odium.

QVAESTIO LXXIII.

De Detractione, in quatuor articulos diuisa.

DOSTEA consideranda est de detractione. Et circa hoc queruntur quatuor.

- ¶ Primo, Quid sit detrahitio.
- ¶ Secundo, Vtrum sit peccatum mortale.
- ¶ Tertiò, De comparatione eius ad alia peccata.
- ¶ Quartò, Vtrum peccet aliquis audiendo detractionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum detrahitio conuenienter diffinitur, quod est denigratio alienae famae per uerba.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod detrahitio non sit denigratio alienae famae per occulta uerba, ut a quibusdam diffinitur. Occultum enim & manifestum, sunt circumstantiae non constituentes speciem peccati. Accidit enim peccato, quod a multis sciatur, vel a paucis: sed illud, quod non constituit speciem peccati, non pertinet ad rationem ipsius, nec debet poni in eius diffinitione: ergo ad rationem detrahitio non pertinet, quod fiat per occulta uerba.

¶ 2. Praet. Ad rationem famae pertinet publica notitia. Si ergo per detractionem denigretur fama alicuius, non poterit hoc fieri per uerba occulta, sed per uerba manifesta dicta.

¶ 3. Praet. Ille detrahit, qui aliquid subtrahit, vel diminuit de eo, quod est: sed quandoque denigratur fama alicuius, etiam si nihil subtrahatur de veritate, puta, cum aliquis uera crimina alicuius pandit: ergo non omnis denigratio famae est detrahitio.

SED CONTRA est, quod dicitur Ecclesiastico 10. Si mordet serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit: ergo occulte mordere famam alicuius, est detrahere.

RESPONDEO. Dicendum, quod sicut facto aliquis nocet alteri dupliciter, manifeste quidem, sicut in rapina, vel quaeque uolentia illata: occulte autem, sicut in furto, & dolosa percussione: ita etiam uerbo aliquis dupliciter ali-

Lib. 7. c. 6. in prin. tom. 5.
Lib. 2. c. 4. declinando ad finem, tom. 6.